

FÜHADYEK PROJE BAŞVURUSUNDA DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

- 1- **Proje başvurusu, çalışmanın başlangıç tarihinden EN AZ BİR AY ÖNCE yapılmalıdır.**
- 2- Proje başvuru formu, üst yazı ve taahhütname tam ve eksiksiz olarak doldurulmalı ve bir adet ıslak imzalı nüsha, imza karşılığı FÜHADYEK Sekreterliği'ne teslim edilmelidir.
- 3- Yüksek lisans, uzmanlık ve doktora tezleri için proje yürütücüsü tez danışmanı olmalıdır (*Orman ve Su İşleri Bakanlığının 15 Şubat 2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmeliği" gereği*).
- 4- Çalışmanın yapılabilmesi için uygulamada görev alacak araştırmacılardan en az birinin Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu'ndan onaylı bir kurumdan "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası (DHKS)" almış olması zorunludur.
- 5- Araştırmacılara ait DHKS belgelerinin fotokopileri başvuru formu ile birlikte sunulmalıdır.
- 6- Proje formunda; araştırmacıların tümünün unvanları, çalıştığı kurumlar ve anabilim dalları/servisleri/üniteleri mutlaka belirtilmeli ve bu form kendileri tarafından imzalanmalıdır.
- 7- Projenin başlığı ile çalışmanın içeriği uyumlu olmalıdır. Çok geniş ve ayrıntılı çelişik ifadeli başlıklar ile Türkçe karşılığı olduğu halde yabancı kelime kullanılan başlıklardan kaçınılmalıdır.
- 8- Projeyi destekleyen kuruluş, formda bildirilenlerin dışında bir kurum ise "diğer" seçeneği işaretlenerek bu kuruluşun adı açık bir şekilde yazılmalıdır.
- 9- Hayvan kaynağı eğer formda bulunan alternatifler dışındaki bir yerden sağlanacaksa 'diğer' seçeneği işaretlenerek bu kuruluşun adı açık bir şekilde yazılmalıdır. Bu kurumun "Hayvan Üretim Belgesi"ne sahip olmasına dikkat edilmelidir.
- 10- Çalışmada deney hayvanı üzerinde yapılacak olan kan alma, enjeksiyon vs. gibi işlemler için Proje Formu'nun 13. Bölümünde yer alan invaziv girişim seçeneği işaretlenmelidir.
- 11- Projenin amacı kısa, düzgün ve anlaşılır cümlelerle yazılmalıdır. Konuya ilişkin literatürler metin içerisindeki kullanım sırasına göre numaralandırılarak kaynaklar kısmında en az 5 en fazla 20 olacak şekilde sıralanmalıdır.
- 12- Çalışmada kullanılacak hayvanların sayısı ve bakım yerleri mutlaka önceden belirlenmeli, ilgili yetkililerle görüşmeler yapılarak gerekli onay alındıktan sonra projede yer alan ilgili yerler doldurulmalıdır.
- 13- Özel bir durum olmadığı takdirde; her kafeste en fazla 1 tavşan veya 4 sıçan ya da 6 fare bulundurulmalıdır. Açık yara, yanık, yemeyi ve yürümeyi engelleyen operasyon uygulamaları durumunda deney hayvanları etik bir zorunluluk olarak mutlaka diğerlerinden ayrılarak tek başlarına kafeste tutulmalıdır.
- 14- Hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek tüm işlemler sırasıyla ve ayrıntılı olarak belirtilmelidir. Oluşturulan gruplar ve bu gruplar üzerinde yapılacak deneyler, kullanılacak kimyasal ve biyolojik maddeler detaylandırılarak açıklanmalıdır. Hayvanlardan alınan her türlü örnek üzerinde yapılacak olan analizin adı ve yöntemi ile histolojik ve patolojik incelemelerde kullanılacak boya türü ve veri analiz yöntemleri belirtilmelidir.
- 15- Çalışma için hayvan kullanılmasını gerektirmeyen alternatif yöntem(ler) varsa başvuru formunun 7. maddesindeki EVET kutucuğu işaretlenmelidir. Yanıtınız EVET ve çalışmada hayvan kullanılıyorsa gerekçeleri yazılmalıdır.

- 16- Çalışma için hayvan kullanılmasını gerektirmeyen alternatif yöntem(ler) yoksa başvuru formunun 7. maddesindeki HAYIR kutucuğu işaretlenmeli ve deney hayvanı kullanım gerekçeleri yazılmalıdır.
- 17- Çalışmada eğer hayvan kullanmak gerekiyorsa hayvan sayısı minimumda tutulmalıdır. Gruplandırmanın veya tekrarın fazla olduğu durumlarda hayvan sayısının niçin fazla olması gerektiği açıklanmalıdır.
- 18- Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılmaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturması ve çalışmanın amacının sadece başıboş hayvan kullanılarak gerçekleştirilebileceğine dair bilimsel gerekçeler sunulması hallerinde bu hayvanlar deneylerde kullanılabilir** (*Orman ve Su İşleri Bakanlığının 15 Şubat 2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmeliği" gereği*).
- 19- İnsan dışı primatların deneylerde kullanılmasına, istisnai durumlarda ve prosedürün amacının insan dışı primatlar dışında bir tür kullanılarak gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa izin verilir**(*Orman ve Su İşleri Bakanlığının 15 Şubat 2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmeliği" gereği*).
- 20- Büyük kuyuksuz maymunlar deneylerde kullanılamaz** (*Orman ve Su İşleri Bakanlığının 15 Şubat 2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmeliği" gereği*).
- 21- Doğadan alınmış yaban hayvanı üzerinde yapılacak deney bir bilimsel gerekçeyle; ancak diğer hayvanların deneyin amacı bakımından yeterli olmaması halinde onaylanır. Bu konuda yapılan çalışmalarda FÜHADYEK onayından sonra Genel Müdürlükten izin alınır** (*Orman ve Su İşleri Bakanlığının 15 Şubat 2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmeliği" gereği*).
- 22- Çalışmada kullanılan hayvanlara ötenazi uygulanacaksa daha çok kimyasal yöntemler tercih edilerek, bu işlem sırasında kullanılacak kimyasal maddelerin dozları verilmelidir. Ötenazi işleminin diğer hayvanlardan ayrı bir ortamda gerçekleştirilmesine özen gösterilmelidir. Eğer çalışma sonunda ötenazi uygulanmayacaksa, deney sonrası hayvanları akıbeti konusunda mutlaka bilgi verilmelidir.
- 23- Araştırmada kullanılacak deney hayvanının tür, soy, cinsiyet, yaş ve ağırlıklarının neye göre belirlendiği açıklanmalıdır.
- 24- Çalışma sonuçlarını değiştirmedeği takdirde deney sırasında acı ve ağrı oluşacak ise hayvanlara mutlaka analjezik ajanlar verilmelidir. Ayrıca deney hayvanlarına uygulanacak pre-anestezik, anestezik ve sedatif ajanların adları, dozları, veriliş yolu ve sıklığı ile etki süreleri proje formunda ayrıntılı bir şekilde belirtilmelidir.
- 25- Çalışma sırasında veya sonrasında oluşabilecek çevre için tehlikeli durumlar bildirilmeli ve bu duruma karşı alınacak önlemler detaylı olarak bildirilmelidir.
- 26- Projenin bilime yapabileceği katkılar ve özgün değeri mümkün olduğunca açık ve anlaşılabilir bir şekilde detaylandırılarak anlatılmalıdır.

- 27- Başvuru formunda sunulan tablolar, boş bırakılmamalı, uygun seçenekler mutlaka işaretlenmelidir.
- 28- 15.02.2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Orman ve Su İşleri Bakanlığının “Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmelik” gereği **“Deneyssel olmayan teşhis ve tedavi amaçlı hayvanlara yapılan klinik veteriner hekimlik uygulamaları, ölü hayvanla veya ölmüş hayvan dokusu ile yapılan çalışmalar, mezbaha materyalleri, atık fetuslar, süt sağma, dışkı veya altlık örneği toplama, sürüntü ile örnek alma” müdahaleleri FÜHADYEK iznine tabii değildir.** Ancak bu kapsamda yürütülecek çalışmalar amacıyla FÜHADYEK’den talep edilecek **“Etik Kurul Onayı Alınmasına Gerek Yoktur”** belgesi için araştırmacılar diğer çalışmalarda olduğu gibi proje başvuru formunu (özellikle 12. Maddedeki sınıflandırma kategorisi bölümü özenle doldurulmalı), üst yazıyı ve taahhünameyi tam ve eksiksiz olarak doldurduktan sonra bir adet ıslak imzalı nüshasını imza karşılığında Etik Kurul Sekreterliği’ne teslim etmelidirler.
- 29- Çiftlik hayvanları üzerinde yapılacak çalışmalarda: proje başvuru formuna hayvan sahiplerinden alınacak “Aydınlatılmış Onam Belgesi” eklenmeli ve veteriner hekim gözetiminde yapılmalıdır.**
- 30- Bitirilmiş projeler Etik Kurul’da değerlendirilmeye alınmayacaktır.
- 31- Etik Kurul’da değerlendirilmiş ve hakkında düzeltme önerisi yapılmış projeler için araştırmacılar düzeltme raporu ve düzeltilmiş başvuru formunu birlikte sunmalıdır.

Yapacağınız başvurularda ‘FÜHADYEK PROJE BAŞVURUSUNDA DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR’ bölümünü dikkatle okuyarak proje başvuru formunuzu hazırlamanız ve forma eklenmesi gerekli olan belgeler ile birlikte elden sekterliğimize iletmeniz gerekmektedir. Kurulumuzun değerlendirmesi sonucu çalışmalarınız hakkında verilen ıslak imzalı karar sekreterlikten alınacaktır.

İlgi ve dikkatinize teşekkür eder, iyi çalışmalar dileriz.

FÜHADYEK